

RODICA OJOG-
BRAȘOVEANU
NOȚI ALBE
PENTRU
MINERVA

Ediția a II-a

NEMIRA

Victima fusese găsită într-o râpă, la câțiva kilometri de orașel. Șeful de post, un sergent-major mustăcios cu aer de *poilu* – nici măcar francezii n-ar fi putut inventa un exemplar mai clasic –, respira anevoie, privind morocănos cadavrul. Medicul Alexandru Morogan știa că în fond e nedumerit și consternat. Localitatea, o urbe mărunță împlântată la poalele muntelui, nu cunoștea evenimente mari, tragediile se consumau în parametri domestici și biologici, isprăvind rar la tribunal și cel mai adesea la Cimitirul Buna Vestire din coasta târgului. Oamenii pașnici și cazanieri se mulțumeau cu o existență domoală, cu ceasurile petrecute la televizor și în frizeria lui Mișu Postolache unde croșetau bîrfă subțire. Se simțeau înțelepți, contemplând viața din spatele perdelelor dantelate, raționali pentru că stingeau lumina la primul surâs al luceafărului și pliveau duminica petice de grădină năpădite de iederă, glicină și flori albastre de munte.

— E inginerul Trăilescu, rosti într-un târziu șeful de post.

Din pricina emoției, glasul răzbi găjâit într-un tril ciudat, de parcă sunetele ar fi alunecat pe rulmenți.

Morogan își ciupi ușor obrazul stâng. Un gest caracteristic când se simțea în încurcătură.

— Mda... așa s-ar părea...

Vestonul cenușiu cu dungi purpurii era de neconfundat, i-l adusese un văr care lucra în Siria și stârnise invidia unanimă a cetățenilor din oraș născuți după Conferința de la Ialta.

Adăugă, cercetând chipul mutilat cu sălbăticie – ai fi zis că agresorul folosise o ghioagă –, trupul literalmente ciopârțit:

— Miroase a răzbunare...

Șeful de post ridică ochii nedumerit.

— Răzbunare... Răzbunare sau poate pur și simplu sadism.

Sergentul-major rezemă trunchiul unui frasin. Decise greoi:

— Am să telefoniez la Centru.

Trăilescu era inginer-șef la uzina de avioane și nu trebuia să fii un subtil, ținând seama de figurile misterioase ale inițiaților și paza extraordinară, ca să intuiești cam cu ce-și omoară băieții vremea pe acolo.

— Da, cred că așa și trebuie procedat, făcu medicul pe gânduri. Ai dreptate.

Soarele sulia frunzișul, tăind văzduhul cu foarfeci de aur.

2

— Auzi, Dobrescule? Știi la ce m-am gândit?

Locotenentul se crispă. De câte ori Minerva avea idei, calcula reflex în ce măsură l-ar putea afecta direct. Îi zvârli o privire prudentă. Se uita la el încântată, aproape triumfătoare, și fesul roșu – se spălase pe cap – balansa un canaf cât portocala.

— Îți dau voie să ghicești de trei ori.

Locotenentul își înfipse unghiile în genunchi stăpânindu-și oftatul. Pe tabla neagră, din colțul odăii, rânjeau semne apocaliptice – trigonometrie? algebră? habar n-avea și nici nu tânjea să afle vreodată –, papagalul imperial Keops se fudulea bălângănindu-și ca o pendulă capul de jărat. Spiridon, *caniche*¹-ul isteric al Minervei, i se cățărara pe genunchi și-l trăgea de mânecă cerșind dezmierdări.

¹ Aici și în continuare, am respectat opțiunile autoarei în ceea ce privește ortografierea anumitor cuvinte ca în limba de origine (n. red.).

Încercând să câștige timp, locotenentul îi mângâie ciuful, apoi îl trase de coadă.

Maiorul Minerva Tutovan strâmbă din nas. Era lung, subțire, țâșnind suliță de sub bretonul lucios.

— Nu iese, te asigur. Ei, ce faci? Nu ghicești?

Locotenentul își mușcă buzele. N-avea să scape de întrebările, „ghicitorile“ și exercițiile Minervei nici la optzeci de ani. Îi fusese cândva profesoară de matematică – era poreclită Samuraiul –, dar după o vreme Minerva abandonase învățământul și Dobrescu obișnuia să afirme că cine vorbește de suplicii fără s-o fi cunoscut pe Minerva e lipsit de simțul realității. Foștii ei elevi, cu excepția celor ce concurau la Premiul Nobel, puteau să fie incluși fără verificări suplimentare în calendarele bisericesti la rubrica mucenici și dacă aveau coșmaruri, urlând în mijlocul nopții „mamă, mi-e frică!“, ei bine, pricina nu trebuia căutată prea departe.

Cine avea să uite extemporalele-fulger de 15 minute, întrebările „ajutătoare“ pentru bun-simț matematic, ironiile sângeroase și ochiul de lynx al Minervei la teze? Nu copia nimeni și cel mai slab elev al ei putea candida la Politehnică fluierând „Dunărea albastră“.

Când, proaspăt absolvent al Facultății de Drept, fusese repartizat sub ordinele maiorului Minerva Tutovan, Dobrescu rezemase zidul. Habar n-avusese că Samuraiul părăsise învățământul și, clipind năuc, își zise că, la urma urmelor, bunicu-său, un tip mistic, știa ce spune: „Blestemul, ca și boala, fătul meu, nu te leapădă până nu ostenește“...

Da, asta era, un blestem! Pentru Minerva, locotenentul rămăsese tot elevul Dobrescu Vasile. Exercițiile de algebră și trigonometrie, problemele de geometrie fuseseră înlocuite cu altele, de intuiție, perspicacitate și bun-simț.

— Aștept, Dobrescule! La ce m-am gândit?

Locotenentul își frângea degetele frunzărind ipotezele cele mai năstrușnice. În fond, te puteai aștepta la orice din partea Minervei: să se angajeze zburătoare la circ, să-și cumpere un cal pe care să-l cazeze în dormitor – puțin îi păsa de vecini sau deputatul de stradă – ori să întreprindă o expediție în jungla amazoniană. Cu un an în urmă, își petrecuse concediul într-o cotigă trasă de o mârțoagă. Le închiriasse de la un C.A.P. și o însoțise mătușă-sa Caliopi, o bătrână de șaptezeci de ani care în recreații făcea yoga și studia limba persană, iar când era ocupată exaspera vecinii. Pretindea că îndeletnicirile respective îi stimulează ficatul și, mai nou, îi asasina pe salariații TAROM-ului solicitând înscrierea la un curs de parașutiști.

— Tot n-ai ghicit?

Maiorul Minerva Tutovan își pierduse răbdarea. Ochii negri și rotunzi străluceau ca niște faruri, colțurile buzelor zvâcneau pe obrazul de Pinocchio. Dobrescu își dresse glasul:

— Nu... N-am ghicit...

— Ca de obicei... Oftă cu aerul omului deprins să îndure și să ierte, apoi explodă: Am de gând să-mi scriu memoriile.

Pălit cu leuca, locotenentul căscă ochii și se agăță de brațele fotoliului.

„Asta ar fi culmea! După exerciții și paraexerciții de algebră, geometrie, perspicacitate etc., bașca rapoarte și superrapoarte – cazuri tipice, atipice, clasice și suprarealiste –, mă pune acum să-i fac și compuneri...“

Minerva îl măsoară sâcâită.

— Te holbezi de parcă ai fi înghițit un cartof fierbinte... Fii liniștit, băiete! Nu te pun să colaborezi... Cum ți se pare ideea?

— Ăăă... Da... excelentă.

— Nu-i așa?

Dobrescu se grăbi să aprobe, dând energic din cap și din mâini:

— Toate ideile dumneavoastră sunt excelente. Aveți totdeauna dreptate, nu vă înșelați niciodată...

— Mai mult de trei ori pe zi! Stai jos, Dobrescule! Ți-am cerut o părere, nu să faci gimnastică. Apropo...

O întrerupse telefonul. Trecu în dormitor și locotenentul își prinse tâmplele fierbinți în palme. Privea fără să vadă ciorapul portocaliu agățat din rezoane estetice în ghimpii unui cactus bătrân. Alături, împopoțonat cu ciucuri și șnururi de aur, ridica gâtul un cimpoi, cadoul inspectorului Stanley de la Scotland Yard, pe care Minerva îl ajutase în detectarea unei rețele de traficanți de droguri. Minerva exersa din când în când – făcea parte din specia celor care-și imaginează că nimic nu e imposibil, trebuie doar să te străduiești puțin –, scoțând din minți un cartier întreg. Vreo două familii de la etaj abandonaseră o luptă inegală, făcând schimb de locuință în perioada în care Minerva se afla în concediu. Fericit peste măsură se simțea doar vecinul de la parter, un tip cu o concepție foarte personală asupra existenței. Îi aducea flori săptămânal, asigurând-o recunoscător că nimic nu egalează în dulceață sunetele cimpoiului.

— Ai adormit?

Locotenentul tresări și tâșni reflex în picioare.

— Scuzați-mă... meditam.

— Hm, ai grijă să nu devină un tic nervos. Plecăm la P... Trăilescu, inginerul-șef de la uzina de avioane, a fost asasinat.

3

Ideea de a-mi scrie memoriile mi-a venit în ziua când am împlinit patruzeci de ani. Da, am împlinit patruzeci de ani și zece de când lucrez ca anchetator. Cred că am rezolvat mulțumitor circa treizeci de dosare – ca să fiu cinstită, în vreo opt sau nouă am avut noroc –, de altele prefer să nu-mi amintesc... Intenționez „să-i dau cep“ – expresia tânărului meu colaborator Dobrescu – în concediu. O fac cu câteva săptămâni înainte. Cunosc bine P., orașelul spre care mă îndrept, iar mulți dintre locuitorii săi îmi sunt prieteni. Gândul că-i voi revedea mă stimulează în mod ciudat. Îmi freacă degetele, pur și simplu am chef să scriu despre oamenii aceștia.

Cum n-am fost în viața mea formalistă, nu văd rațiunea pentru care m-aș împiedica acum de fleacuri. În consecință, puțin îmi pasă de cronologie, îi dau cu tifla.

De ce trebuie să încep neapărat cu prima anchetă? Mă voi ocupa de cea mai năstrușnică...

Așadar, în P. mi-am petrecut cu ani în urmă o convalescență destul de sinuoasă. Sunt o cetățeană înrăită, dar trei gripe asiatice contractate consecutiv și întoarcerea mătușii Caliopei din concediu m-au decis să-mi fac valiza și să mă îndrept spre orașelul de la poalele munților. Mi-aduc aminte că, îndată ce am ajuns – ținând seama de recomandările medicului „aer, aer, cât mai mult aer“ –, mi-am pus treningul, o pereche de sandale, mi-am luat pledul, o carte și inima în dinți, și am intrat în grădina gazdei. O verișoară îmi spusese cândva că umbra nucului e cea mai dulce. N-a precizat însă cum poate fi și identificat. În sfârșit, mi-am întins pătura sub pom. Afirmând că sunt o cetățeană, nu înseamnă că aș rămâne insensibilă în fața unui peisaj frumos. Dar după ce-l admir vreme de cinci minute, am certitudinea că nu poate să-mi fi scăpat un singur amănunt, după care problema își pierde interesul. Stând deci sub nuc vreo jumătate de oră, am tras câteva concluzii care mi-au servit ulterior în viață. Cine pretinde că pajiștea e un așternut moale înșiră baliverne, iar cei ce cântă aerul înmiresmat sunt în tandem cu ălalți. În orice caz, nu i-am auzit pomenind despre viespi, furnici, tăuni și urechelnite, toate extrem de familiarizate cu anatomia corpului omenesc.

Orașelul însă, curat, de un idilic particular, l-am îndrăgit din prima clipă. Mai toate casele sunt din cărămidă, au câte o mică verandă, acoperișuri cu olane argintii și le lipsesc vecinii de la etajul întâi. Tufe de hortensii roz și brumării – nicăieri n-am văzut hortensii atât de mari și atât de frumoase – oferă umbră grea câinilor proprietate personală de lângă cerdac. În centru se află așezate, jur-împrejurul unei piețe rotunde, cu un ceas la mijloc, clădirile cele mai importante: Sfatul Popular, biblioteca, noul supermagazin și Liceul „Alexandru cel Bun“.

Orologiul, pretind prietenii mei, s-a oprit la 14 iulie 1950, ora 14.31, exact în momentul când medicul veterinar Caracaș a fost văzut înghițind primul pahar cu apă din carieră.

În curtea liceului, edilii de altădată au ridicat o statuie în memoria primului director al colegiului, D.D. Teodorescu. Localnicii desemnează locurile în formulă succintă: vizavi de D.D.T., la dreapta lui D.D.T. sau în casa din stânga lui D.D.T.

În spatele liceului s-a ridicat acum câțiva ani un complex de blocuri pentru salariații uzinei de avioane care se află la câțiva kilometri de oraș. Arhitectul trebuie să fi fost un tip deștept. N-a construit zgârie-nori și nici cazemate, clădirile încadrându-se perfect în peisaj.

Mai există un parc, mândria legitimă a cetățenilor din P., unde primăvara au loc de obicei festivalurile brigăzilor artistice din județ, iar către vară, când iarba așterne covor moale, festivaluri în doi.

Oamenii din P. au obiceiuri patriarhale. Prețuiesc lucrul de mână, serile petrecute la televizor ori la cenaclul literar, și schimbul de opinii despre concetățeni, care are loc la cooperativa Igiena, unde e responsabil Mișu Postolache. Clădirea n-are etaj și-i situată chiar în fața pieței. Înăuntru se află un perete plin de oglinzi, două scaune, o consolă enormă de marmură umplută cu pomezi, apă de colonie, cremă de ras, flacoane *after shave*. Canarii din colivii umplu frizeria de larmă. Lângă ușă atârnă cureaua pe care Mișu Postolache își ascute bricele și o cutie albă de lemn cu emblema Crucii Roșii, întrebuințată o singură dată, când coana preoteasă s-a decis să-și extragă molarul la un om de meserie.

Fotografia înrămată a unui străbun, pieptănat cu cărare la mijloc și mustață à la Clemenceau, domină încăperea.

Antrenorul echipei locale de fotbal, Vasile Dunăreanu – un tip extrem de prețios pentru localnici în momentele dificile când trebuie să dea un exemplu –, pretinde că individul din fotografie ar fi Mussolini într-o variantă balcanică, dar toată lumea știe că nu e decât una dintre răutățile sale obișnuite.

Când am aflat că Mișu Postolache este amestecat în toată tevatura provocată de asasinarea lui Trăilescu, nu m-am putut împiedica să nu zâmbesc. E un om grozav de drăguț, incapabil să treacă pe lângă o încurcătură fără să se vâre până la subsuori în ea. Hm, din nefericire, cunosc destui care-i seamănă...

Povestea începe deci într-o duminică, la începutul lunii iunie 1960... Am sosit în P. dimineața, pe un soare strălucitor. Strălucitor și atât! Îmi scriu memoriile, nu fac poezie...

N-am găsit mare lucru în locuința lui Trăilescu. Cred în ceea ce se numește „psihologia interiorului” – Doamne, cât îl torturez pe Dobrescu în privința asta, punând uneori întrebări la care nici măcar eu nu am răspuns –, dar nu o dată am dat peste decoruri mute. E cazul inginerului-șef de la uzina de avioane. În viața mea n-am văzut o casă mai lipsită de semnificație, un decor mai ermetic. M-am plimbat o oră prin cele două încăperi, am scotocit fiecare sertar, am răsfoit toate cărțile din bibliotecă – tehnică, săracă și eterogenă –, am încercat să-i „interpretez” obiectele și mobila. Poate aparține la fel de bine unui individ care trăiește în provizorat – „azi, mâine mă mut, oi vedea după aia”, unui înțelept – „mă mulțumesc cu strictul necesar” sau unui filozof – „tot murim, nimeni nu ia nimic pe lumea ailaltă...”

Inventarul: un șifonier și un birou, două fotolii, un divan și o bibliotecă. Evident, aragazul și frigiderul, două

fotografii și un stilet turcesc, amintire sau cadou întâmplător *made in Istanbul*.

Echipa operativă de la județ n-a relevat nimic interesant. Procurorul, un tip cu bărbie de bulldog, mă informează despre existența unei scrisori. A găsit-o pe biroul victimei. Ciudat, a fost scrisă de mână – tipul ori e inconștient, ori se crede invulnerabil, mai apărât ca între zidurile unei fortărețe – și expediată prin poșta locală. Rândurile sunt seci, dar pline de miez.

5 iunie 1960... Remember

Îmi fac iute socoteala că suntem în 7 și mă întorc spre procuror:

– Aveți idee ce s-a „aniversat” la 5 iunie?

Își strâmbă colțurile gurii, ridică din umeri:

– Habar n-am. Am sosit cu o oră înaintea dumneavoastră. Până acum am tras o singură concluzie care mi se pare certă. Întâmplător sau atras într-o cursă, Trăilescu a plecat de bunăvoie de acasă.

– Poate nici n-a mai apucat să treacă pe aici.

– Foarte posibil. Vecinii nu semnalează vizita vreunui străin – e o așezare în care oamenii observă dacă ți-ai schimbat șireturile la pantofi sau ai trimis o ilustrată la Câmpulung unde toată lumea știe că n-ai neamuri –, în casă n-a fost mișcat un singur obiect.

– Ce spune medicul legist?

– Victima a decedat acum două sau trei zile. Lovituri combinate – cuțit și obiecte contondente care au declanșat un atac de cord. Avem de-a face probabil cu un sadic. O sugerează numărul loviturilor aplicate cadavrului și figura stâlcită.

— E însurat?

— Da. Nevastă-sa însă-i la tratament la Vatra Dornei. Disparația ne-a semnalat-o conducerea uzinei.

Îl privesc. E plictisit, aproape de pensie și practic nu mai are chef de nimic. Nu-i poți reproșa ceva anume. Poate doar profesionalismul sec. Aș fi preferat mai puțină meserie și mai mult elan, o anume bucurie de a trăi sau pe amândouă.

Procurorul îmi zâmbeste trist. Are probabil o intuiție ieșită din comun.

— Sunteți încă tânără...

Tresar. Nu-mi place să mi se citească gândurile. Îi fac semn lui Dobrescu și ieșim. Cafeneaua, adevărata cafenea a târgului, e cooperativa Igiena. Aici afli mai multe decât ai putea intui studiind zece dosare la o lampă de birou cu capișon metalic.